

Valstu robežas pārsniedzošs mākslas projekts — performance Jēkabpili

Autors: Skaidrīte Ozoliņa

Jēkabpils iedzīvotāji jau mazliet ir informēti par netradicionālu mākslas projektu Latvijā, kurš saistīts ar Daugavu un arī mūsu pilsētu. Šī raksta mērķis ir mazliet paskaidrot mākslinieku ieceres un projekta ideju. Precīzāku informāciju par norises laiku dažādās vietās sniegsim turpmāk.

Mazliet no priekšvēstures

Mūsu draugu pilsētā Mellē dzīvojošie mākslinieki Dīters un Rozvita Pentceki (Dieter, Roswitha Pentzek) mūža kopīgā sadarbībā īstenojuši vairāk nekā divdesmit projektus — mākslas performances, kā arī organizējuši dažādas izstādes vairākās Vācijas pilsētās, arī akcijas baznīcās un citās sabiedriskās iestādēs. Dītera kā filologa un mākslinieka radošais rokraksts saistīts ar Renesanses laika mākslinieku darbu interpretāciju lielformāta gleznās, ar vēlēšanos rosināt skatītājus dziļai filozofiskai domai. Rozvitas ziņā viņu kopīgajos projektos ir koncepta izstrāde un organizatoriskais darbs. Būdami kara laika bērni, abi mākslinieki savos darbos risina varas, ciešanu, tolerances, kara un miera, cilvēku un tautu sapraššanās problēmas. Projektus viņi cenšas īstenot brīvā dabā, tā piešķirot mākslas darbiem plašāku un konceptuāli dziļāku nozīmi.

Abi mākslinieki ir apmeklējuši Latviju un Jēkabpili, šeit viņiem jau kopš 1997. gada ir draudzīgi kontakti ar galeriju «Mans's».

Abi ir iepazinuši Latvijas lielāko upi — Dīters ļoti karstā vasarā, bet Rozvita ziemas spelgonī, abi arī atzinuši, ka šai upei piemīt īpašs skaistums un spēks.

Mākslinieku plašajā mājā Mellē ir gan darbnīcas, gan izstāžu telpas, tur rodas idejas, tiek rīkotas izstādes, radošas darbnīcas un mākslas draugu tikšanās. Radošajā mūžā uzkrājušies mākslas darbi ir rosinājuši abus māksliniekus jaunam, pārdošam projektam.

Vislielāko impulsu projekta koncepcijai un tās īstenošanai Latvijā devusi Rīgas Okupācijas muzeja izstāde Brēmenē.

Projekta pamatideja ir nodot gleznās daudzos gados uzkrāto mierīgo, radošo enerģiju ūdens straumei, lai ar tās spēka palīdzību radītu jaunu — kinētisku — enerģiju, rosinātu kustību, rezonansi sabiedrībā.

Mākslas projektā ir apspēlēta svētceļojuma ideja, kas radusies jau viduslaikos kā nožēlas ceļš, kuram svētceļotāju dzīvē kaut kas bija jāiekustina, jāmaina uz labu.

«Gleznas upei» vai «Mākslas svētceļojums» — tā nosaukts projekts, kurā ar mākslas darbu palīdzību simboliski risināta pārtapšanas, pārveidošanās un atbrīvošanās tēma. Ar šo projektu autori turpina iepriekšējos projektos pausto pārliecību — māksliniekam ir ne tikai jāvēro un jāattēlo realitāte, bet arī uz to jāiedarbojas.

Martā un aprīlī viņi organizēja divpadsmit lielformāta gleznu izstādes Mellē un Osnabrikā, kur šie mākslas darbi bija redzami pēdējo reizi.

Mākslas darbi pēc transportēšanas septembrī tiks nodoti Daugavai pie cietokšņa Daugavpilī. Tālāk paredzēts, ka upes straume tos virzīs cauri Jēkabpilij, un to ceļa beigās plānotas Salaspilī iepretī koncentrācijas nometnei, kur gleznu atlikumi tiks sadedzināti ugunskurā. Salaspilī gleznas iznīcinās uguns, līdzīgi kā Otrā pasaules kara laikā cilvēkus šeit sagaidīja nāve.

Pēc autoru domām, latviešiem šis projekts varētu būt kā atbrīvošanās svinēšana no jebkādas svešas kundzības un vienlaicīgi kopīga lūgšana par labāku nākotni.

Mākslinieku ieceres, nodomi un vēlēšanās

Ar šo projektu abi mākslinieki vēlas atgādināt par kara notikumiem Latvijā, reizē raudzīties pāri robežām nākotnē, vienojot vācu un latviešu kultūru un iestājoties par tautu tolerantu sadzīvošanu un sadarbību.

Viņi lolo cerību, ka projekts būs savdabīga miera vēsts, kas varētu paust no-žēlu par karojošo Vācijas pagātni un apvienot dažādas tautas kopīgā idejā par mierīgu un labāku pasauli. Gleznu svētceļojums filozofiskā nozīmē būtu traktējams kā abu valstu ciešanu ceļš un reizē jauna sākuma ceļš.

Visos līdzšinējos projektos, kuriem katram bija cita konceptuālā ideja, mākslinieki ir iesaistījuši skatītājus. Uz iedzīvotāju aktīvu līdzdalību viņi cer arī šoreiz. Autori pavadīs gleznu ūdens ceļojumu pa sauszemi, piedāvājot skatītājiem gleznošanas aktivitātes.

Projekta atbalstītāji

Ar savas ieceres skaidrojumu, projekta aprakstu un vēlēšanos to īstenot mākslinieki ar Melles pašvaldības atbalsta vēstuli vērsušies Latvijas valdībā, Kultūras ministrijā, Vācijas vēstniecībā, kā arī Daugavpils, Jēkabpils un Salaspils pašvaldībā.

Ilgas sarakstes, konsultāciju un arī tikšanos gaitā abiem ir izdevies gūt valsts institūciju atsaucību un piekrišanu. Organizatorisku palīdzību māksliniekiem sniegusi arī Melles Vācu — baltiešu draudzības biedrība.

Nu mākslinieku prātu nodarbina rūpes par projekta norisi un iedzīvotāju ieinteresētību un atsaucību.

Pēc mākslinieku koncepcijas šim projektam jāatgādina: māksla nevar mainīt nevienu faktu vai notikumu, bet tās uzdevums ir ietekmēt cilvēku domāšanu, rosināt visus kļūt labākiem, pilnveidot sevi un vienlaikus veidot labāku dzīvi.